

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 73 (1960)

Artikel: La diala da l'anè d'or
Autor: Biert, Cla
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-225010>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 05.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

La dïala da l'anè d'or

Sömmi da Cla Biert

Sunasonchas vegnan e van.

Eu sun in ün immens suotteran, sco in üna gronda catedrala cun mürs e tschêl da crap, sü otezzas; i's pudess eir dir ün' arena, siond cha quai es raduond ed ha aint immez üna spezcha da sbassamaint a guisa da plazzal per rapreschantaziuns cun s-chaluns da crap intuorn ed intuorn. Immez il plazzal es ün bügl da marmel impli cun aua, ter chafuol, eir quel raduond. E da la vart da l'arena es ün schmasürabel clucher chi riva cul piz fin al tschêl sura, ün clucher da culur rösa e violet; il tschêl sura impè es blau. Giò da quel clucher vegnan las sunasonchas chi rimbomban tras l'arena, cha l'ajer trembla. E sur tuot aint s'arasan culuors masdadas; mo quai sun vairamaing ils tuns.

Eu stun ourasom l'ultim s-chalin, a l'ur dal plazzal. Da tschella vart via, dalöntschi dalöntschi, cumainza uossa a gnir pro glied. Mo i nu's cugnuoscha persunas.

Eu n'ha da spëttar.

Uossa as stacha da quella fuolla cavia alch alb e cumainza a chaminar vers mai. Uossa vezza cha quai es üna duonna, gronda, bella, cun büschmaint da saida alba transparainta chi's muainta pro mincha pass ch'ella dà, üna passiva superbgià, nöbla. Tschella glied fa ün chaminöz malaguardà, tschertadüns büttan la bratscha per ajer e fan gniffatschas grosseras; id es eir da quels chi bagliaffan mal da mai e fan imnatschas e rian maglin.

Mo la duonna alba nu ria, eir sia fatscha es alba, üna fatscha a crap, mo viva, la statua d'üna feda gnüda viva. Ella es amiaivla cun mai, oramai ch'ella po dar la rain a la glied malsquiduossa.

Uossa am piglia ella pel man ed am maina fin aint immez il plazzal da l'arena, intant cha la glied s'ha missa süls s-chalins intuorn ed intuorn.

Las sunasonchas taschan. Tuot es quiet.

La feda stenda oura il bratsch e muossa a la glièud seis man alb. Vi dal daint glüscha ün grond anè d'or. Cun tschel man piglia ella oura l'anè e t'il pozza aint illa palma da meis man dret. Mo inaquella l'anè cumainza ad arder; i's vezza üna flomma blaua chi va sü vers il tschêl sura. L'anè arda amo adüna aint in meis man, arda aint adüna plü chafuol aint illa charn, infin ch'el es svani. Mal gnanca nu faja.

La glièud intuorn muossa uossa cul daint sün mai e cloma: «Uossa est noss!»

Blers rian maglin e sfrignan: «Uossa tuot nun at güda plü nüglia!» Eu sa fich bain che cha que voul dir. Mo els nu san tuot da mai. La feda alba am maina our dal plazzal e sü per s-chala vers la glièud. Tscherta, i sun be fich pacs chi manajan bain cun mai. Mo curius esa, ch'eu nun ha plü temma d'els, sco avant, ant chi vegna la duonna alba. Lascha be chi vegnan uossa, cun lur gniffas noschas, ün davo tschel, per am toccar cul daint e far beffa, lascha be chi innatschan, lascha be chi am lessan far mal, ha, quai nu t'ils güda nüglia, quai es per mai be tuottüna, perche eu, eu sa sgolar! E plü cha lur gritta crescha e plü tschert ch'eu sun da savoir sgolar, uossa cha l'anè es aint in mai. Bravamaing, i vegnan nanpro da quai furius e'm vöglian sgrafflar. Mo eu fetsch be ir ün zich la bratscha, e fingià sgoula surour lur cheus e lur fatschas povrettas, surour la fuolla grittantada ed invilgiusa, adüna plü ot e plü ot. Ha, co chi'm tschüttan davo! I fan tscheras surpraisas e laschan pender las gianoschas, inqualün fa spargiamaints cun bratscha e chommas per provar da'm far davo. Ai t'impaisa! Da sgolar nu's discuorra gnanca pro els, robas da rier be a pensar. Be eu, eu sulischem sulet sa sgolar!

Ed eu sgoul sü ed oura e via sur tuot l'arena ed eir sur il bügl, per t'ils muossar ch'eu nun ha d'avair temma ne da crodar sül crap ne aint ill' aua bricha. I stendan bratscha e mans per ajer per am lair tschüffer, mo i nu tendschan sü! Mo di tü be da quistas uossa! I rampignan cun s-chalas sü pels mürs per am tschüffer, fin sü vir e süsom, perfin per mez sü hana postà s-chalas, tant cha la fatschenda cumainza a gnir seriusa. Id es quai cha plü amunt co'l tschêl sura nu rivast sü, neir cun sgolar bricha. Eu sgoul via e'm plach sül clucher, be dasper ils sains. Mo di tü, i vegnan bravamaing fingià da s-chala sü, srancunond e sbragind. Eu improv da sgolar darcheu tras l'arena, mo dapertuot hana miss sü s-chalas,

tant chi s'ha fadia da schmütschar tanter oura ant chi't tschüffan per üna chomma. Eu sgoul via sül piz dal clucher, siond cha là es il lö per ir oura, our da quista praschun e sü aint il muond. Süsom il piz dal clucher e'la, la foura chi maina aint il liber, suot il dret tschêl. Mo cun quai la chatscha es glivrada.

Id es üna champogna bella cun prada e god. Fluors albas e cotschnas sun sparpagliadas dapertuot süls pas-chs. Curius, eu nu cugnosch ingünas, quai sun fluors estras. Fingià vaina pro glied am verer. Glied estra chi nu manaja mal cun mai. Eu t'ìls dumper ingiò chi'd es mia chasa. Mo quai ingün nu sa da dir ed aint in lur chasas nu vöglina laschar ir aint, siond chi han ün pa temma da mai; mo tuottüna suna zuond amiaivels e lessan dasort jent imprendereir els a sgolar. Eu am dun fadia da t'ìls muossar quai, eu di: «Vezzaivat, i nun es da far nügli'oter co be da muantar ün zich la bratscha sü e giò, fich simpel!» Id improuvan ed improuvan, mo nüglia ün sulet d'els chi füss bun d'as dozzar sü dal terrain. Lura t'ìls muossa amo üna jada co chi'd es da far, tuots dan dal cheu da schi sco schi vessan inclet, a la fin, i fan ir la bratscha a tuot pudair, i fan sigls e cupicharoulas, alchüns van perfin culs peis amunt, mo tuot nu güda nüglia, i pon far da las tuottas, chi nu va tuot simplamaing bricha. A la fin dals quints, davo vis chi nu's po in man da Dieu imprendere, schi vegnan els oura culla pomma:

Cha mia chasa saja vers daman da quia, ch'eu less be sgolar da quella vart. Alchüns am cloman davo: «Guarda lura pro da la palü!»

Eu sgoul sü vers ün muot e vez da là davent üna vasta planüra, sula e morta, bravamaing: la palü! Il muot es be suot meis peis, per pacas am füssa uossa i mal a man, siond, cha quels noschs aint illa arena han uossa chattà la foura per am gnir davo. I vegnan tuots our pell'istessa foura, sco furmias, ed am vöglan tschüffer pellas chommas. Bod chi t'ìls füss reuschi, bom bom. Uossa esa lura amo da sgoular sur quella palü oura, e quai es plü mal: Id es üna palü marscha, erbas tössi creschan our dals fops, e sü da l'auaretsch posaditsch, plain bes-chas tridas, vegnan vapurs töss-chantadas chi fan perder la forza da sgolar. I sfarfuoglia dapertuot, la belma fa culladitschas e vaschias chi schloppan e dan oura mincha jada ajers noschs, e dapertuot as mouvan cuaditschs da serps. Eu n'ha ter fadia d'am tgnair aint il ajer, la glied noscha ria fingià da quai maglin. Mo uossa vezza dalöntschi dalöntschi muntognas, las muntognas da

mia val. Gronds gods da pin passan suot mai via. Eu sgoul sü, tuot cuntaint, tanterour la pizza, suravia chavorgias e costas stipas, sainza mai gnir stanguel. Il cumün es pac dalöntschi, e là sto esser mia chasa. Eu sgoul fingià sur las cossessas cuntschaintas e sur las silbas da chomps. Schi schi, quai es propcha quel cumün, mo mia chasa nun es plü. Eu sun sgür e tschert ch'ella d'eira üna jada, eu sa eir precis il lö. Intuorn ed intuorn esa chasas, tuot estras, mo i stan aint il lö chi staivan viavant. Ingün dubi, il cumün es quel, mo impè da ma chasa es ün grond jert da fluors. Quellas fluors am salüdan, ed eu t'illas cugnuosch. Eu sgoul suranan e tir aint lur parfüms. Ai schi, quellas fluors, quai sun las mattas da giuventüm, da quella giuventüm vantüraivla chi s'ha divertida cun mai, in meis cumün. Eu sa fich bain co chi han nom ed eir chenünas ch'eu vaiva il plü jent ed ingio ch'eu giaiva a spass, cun üna e cun tschella, in sairas da lügl . . . Uossa tuottas rian aint per mai e dan dal cheu cun perinclettas adascusas. Mh, e lur cheuins oduran sco viavant lur chavlüra, e lur monchs han il parfüm ed il valü da lur culöz. Lur föglias sun lommas ed as plajan sco lur bratscha intuorn culöz, quella jada, suot alossers in flur. Mo bricha nu crajer chi füssan forsa malcuntaintas da stair star cullas chommas e culs peis aint illa terra; na na, minchüna ch'eu toc laint cumainza a gnir our da la terra; i s'alvaintan planin planin, i sgualattan la terra giò da lur peis ragischs, i vegnan sü e schladan oura lur föglias. Mo i's transmüdan inavant, tschütta, i's transmüdan in utschellas: quai chi d'eira il cheuin da la flur es uossa il cheu da l'utschella cul pical, las föglias verdas sun las alas e las ragischs sun ils peis cullas grifflinas. Id es eir amo da dir cha las alas sun dublas da mincha vart e chi han mantgnü las culuors müravgliussas chi vaivan da fluors. I dan da las alas e tschüblan chanzuns dalettaivlas, i sgoulan cun mai, sü e sü surour las chasas, adüna plü amunt, fin sü pro las nüvlas. Mo id es be pacas nüvlas per as zopantar laint minchatant, cur cha üna e tschella vain am charezzar cul piz da las alas sco per am invidar. Eir la terra, gio cugiò, ha said. Sülla prada, dalöntschi e pitschnin, giò viregiosomquai, arda il sulai e da la grond süttina as dervan sfessas aint il terrain. La boscha e l'erba es passa e plondscha sü vers mai, bes-chas cuorran in tschercha d'auas. Tuot es süt oura, impè da flüms esa be muschnas d'crappa. Las fluors sülla prada ed aint ils jerts sechan via, üna davo tschella e la glioud stenda la bratscha vers nus oters quisü e rouva chi fa

malavita, siond chi düra ter lönch fin cha nus ans avain transmü-dats in nüvlas. Minchüna da las nüvlas vain nan ed as maisda cun mai in üna nüvluna chi lura as sparpaglia in trais, tant cha quai as creschainta e s'augmainta e's schlada oura sur tuot la val. Be las culuors nu sun idas a perder, uossa chi vegnan ils guots, guottuns greivs chi croudan adüna plü svelt e fan ün grond arch San Martin, ün vout da culuors dal god fin via sül piz, da tschella vart da la val. Las nüvlas as barlunan e's stordschan. I sun purtontas. I dan oura greivas razzadas e benedischan la terra. Ed eir eu dun santur al clom da la terra e croud e croud in greivs guottuns, adüna plü aval e plü aval. Mo quella glied chi'd es uossa là giò, quella ha temma da mai, para. A schi schi, quai sun quels da l'arena. Di tü che chi han tut a man: i han miss la diala alba sün ün muot e büttà sün ella crappa e büergia e zuos-charias. Uossa ch'eu vegn, schi mütschna tuot quai chi pon aint per quella foura, ün davo tschel. Eu pigl il svoul vers ella. Meis guots t'illa culan uossa giò pella fatscha, eu am disfetsch giò sün sias spadlas albas e seis pet vigurus, eu am plaj intuorn seis tschunc, eu am schleuaint suravia sias chommas e'm schlad oura sur tuot seis cresch in d'üna jada, fin ch'ella es spendrada da tuotta mal-nettaschia, fin cha sia pel alba glüscha e l'arch San Martin fa tuornar in ella las culuors da la vita. Ella vain viva e s'alvainta e sgoula davent, surour las muntognas. Mo eu, eu sfuondr tras las frias e las erbas e las fluors giò aint illa terra chi am baiva cun arsaja.

Mo uosa chi vain oura cler as vezza in quel lö sül tschisp a glüschir l'anè d'or, ün rinch straglüschain aint ils razs dal sulai.